

Social Emotional Learning (SEL): การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอยได้อย่างไร

นันท์ณัฏฐ์ พรหมมา¹ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย²

(วันรับบทความ: วันที่ 30 กันยายน 2565, วันแก้ไขบทความ: วันที่ 14 เมษายน 2566, วันตอบรับบทความ: วันที่ 25 เมษายน 2566)

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นวงกว้าง ทั้งครูและนักเรียนต้องปรับตัวจากการเรียนรู้ในรูปแบบปกติสู่การเรียนรู้แบบออนไลน์อย่างกะทันหัน ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจครัวเรือนส่งผลให้เกิดข้อจำกัดทางการเรียนรู้ นักเรียนบางส่วนเข้าถึงการศึกษาได้ลดลง นำไปสู่ภาวะ การเรียนรู้ที่ถดถอย (Learning loss) ก่อให้เกิดปัญหาเชิงคุณภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนทุกระดับชั้นจากการปิดโรงเรียนเป็นระยะเวลา 1-2 ปี โดยจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า การปิดโรงเรียนทำให้การเรียนรู้ของเด็กลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1-2 จากการเรียนรู้ ร้อยละ 100 ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดการพัฒนาตามช่วงวัย นักเรียนส่วนใหญ่ มีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านความสัมพันธ์ถดถอย ขาดระเบียบวินัยความรับผิดชอบ บุคลิกภาพไม่ได้รับการพัฒนา และเรียนรู้ช้า ดังนั้น นักเรียนควรได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถทางสังคมได้อย่างเหมาะสมตามหลักพัฒนาการและมาตรฐานการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม รวมถึงช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเข้าใจตัวเองและรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตามความเป็นจริง สามารถควบคุมอารมณ์และการกระทำของตัวเองได้อย่างเหมาะสม สามารถรับผิดชอบผลที่เกิดจากการตัดสินใจ และการกระทำของตัวเองได้ โดยการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตัวเอง การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ ความเข้าใจหรือตระหนักรู้ด้านสังคม การมีทักษะด้านความสัมพันธ์ และการรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตัดสินใจได้ ซึ่งการที่นักเรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เด็กเกิดความรับผิดชอบในตัวเอง เข้าใจในเหตุผลและความแตกต่างของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเมื่อนักเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าวจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการเรียนได้

คำสำคัญ: การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์, การแก้ปัญหา, การเรียนรู้ที่ถดถอย

ประเภทของบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

นันท์ณัฏฐ์ พรหมมา และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2567). Social Emotional Learning (SEL): การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอยได้อย่างไร. วารสารรวมคำแห่ง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 5(1), 72-82.

¹อาจารย์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (ผู้รับผิดชอบบทความ)

e-mail: noojane005@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

e-mail: VANICHWATANA_S@silpakorn.edu

Social Emotional Learning (SEL): How Does Social and Emotional Learning Solve Learning Loss Problems

Nandnabhaga Promma¹, Siriwan Vanichwatanavoracchai²

(Received Date: 30 September 2022; Revised Date: 14 April 2023; Accepted Date: 25 April 2023)

Abstract

The COVID-19 pandemic has an effect on the education system extensively. Teachers and students changed their conventional learning approaches to learning through online. Due to the household economic inequality, students faced a limit to gain learning opportunities. This situation was considered a learning loss which had a negative impact on all education levels in Thailand. According to the University of the Thai Chamber of Commerce in collaboration with the Fund for Educational Equality, the research results showed that school closures reduced student learning abilities from the normal rate to merely at 1-2 per cent. Due to this drawback, students lacked the improvement of knowledge and abilities following different ages. Additionally, students found it difficult to develop skills required for language usage and communication, interpersonal relationships, self-discipline, responsibilities, appropriate personality, and passive learning. Therefore, students should be able to improve social and emotional learning skills, which refer to the learning process and social competencies according to the developmental principles and standards of social and emotional learning at different ages. Moreover, students were expected to enhance skills required for interpersonal interactions, self-awareness, empathy, self-controlled emotions and actions, and responsibilities for the consequences of self-decisions and actions. To address the expectations, five social and emotional characteristics were offered regarding self-awareness, self-management, social awareness, relationship skills, and responsibilities for making a decision. In accordance with the characteristics, students can have successful learning opportunities because they were continually able to develop social and emotional learning skills, responsibilities for themselves, justification, and the understanding of individual differences.

Keywords: Social and emotional learning, Problem resolution, Learning loss

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Promma, N., & Vanichwatanavoracchai, S. (2024). Social emotional learning (SEL): How does social and emotional learning solve learning loss problems. *Ramkhamhaeng University Journal: Faculty of Education (Humanities and Social Sciences)*, 5(1), 72-82.

¹Senior Professional Level Teachers, The Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University
e-mail: noojane005@gmail.com (corresponding author)

²Asst.Prof., Faculty of Education, Silpakorn University
e-mail: VANICHWATANA_S@silpakorn.edu

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กล่าวได้ว่าเป็น “สังคมแห่งความรู้” เนื่องจากความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา และผู้คนสามารถค้นคว้าหาความรู้ หรือหาคำตอบได้จากเรื่องที่สนใจได้จากหลายช่องทาง และอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่มีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สามารถแพร่ถึงกันได้อย่างไร้พรมแดน กล่าวคือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั่วโลกเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งเป็นข้อดีที่ทำให้สามารถค้นคว้า หาคำตอบที่ต้องการอย่างทันทั่วทั้งที่ แต่มนุษย์ต้องมีทักษะในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ สามารถใช้วิจารณ์ญาณไตร่ตรองถึงความน่าเชื่อถือและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของข้อมูลต่างๆ ได้ด้วยตัวเองเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดวิทยาการที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ผ่านวิธีท่องจำหรือการเรียนรู้ในแบบเดิมอาจไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่คนที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ คือคนที่สังคมโลกต้องการ ศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยีนวัตกรรม และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกนำเข้ามาใช้งานทดแทนแรงงานมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านอุตสาหกรรม ฯลฯ ดังนั้น การที่มนุษย์จะอยู่รอดในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ต้องมีทักษะขั้นสูงที่สิ่งเหล่านี้ยังทำแทนไม่ได้ เช่น ทักษะการคิดแบบผู้เชี่ยวชาญ และการสื่อสารที่ซับซ้อน ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

ในสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการดำรงชีวิต ด้านสังคมต่าง ๆ ทุกคนในสังคมต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านรวมถึงการปรับตัวด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตัวเองได้ตามธรรมชาติ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญต้องเน้นให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตัวเองในด้านการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้คอยชี้แนะ แนะนำ และส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียนผ่านกระบวนการต่าง ๆ โดยสามารถประยุกต์เนื้อหาความรู้และเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การนำไปปฏิบัติได้ และมีโอกาสได้พัฒนาตัวเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว บทบาทของครูในการเรียนจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญจะไม่ใช่ผู้นำหรือผู้ออกคำสั่ง แต่จะเปลี่ยนเป็นผู้กระตุ้น ผู้อำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อจำเป็น นอกจากนี้ยังต้องมีกระบวนการติดตาม ประเมินผลอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น แหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่เป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ โดยครูต้องสอนให้นักเรียนสามารถเลือกสื่อการเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียนซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญนั้น ตัวอย่างของรูปแบบหรือเทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based learning) การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบสืบค้น (Inquiry instruction) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative/collaborative learning) การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)

หรือสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้เครื่องมือทางปัญญา (Cognitive tools) เทคนิคการใช้แผนผังโน้ตส์ (concept mapping) การจัดการเรียนรู้ด้วยสัญญาการเรียนรู้ (Learning contract) เทคนิคบทบาทสมมติ (Role playing model) เทคนิคหมวก 6 ใบ (Six thinking hats) เทคนิคการเรียนรู้การสอนแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นต้น โดยลักษณะของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูจำเป็นต้องฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยสอดแทรกกระบวนการคิด ความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออก การยอมรับในกฎหรือกติกาในชั้นเรียน โดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง บทบาทของครูเปลี่ยนไปจากการสอนในอดีต โดยในปัจจุบันครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือจัดบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ จัดสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษา และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจในสาระสำคัญหรือสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง อันเป็นผลที่เกิดมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การค้นคว้า ทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ครูจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning person) สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งจากแหล่งข้อมูล บุคคลและเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์” โดย สอดแทรกกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิด ให้นักเรียนได้ฝึกวิคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น การจัดบรรยากาศให้นักเรียนได้มี โอกาสในการคิดในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมี เหตุผล มีวิจรณ์ญาณในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับหรือปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน และมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อ การ ดำรงชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากการที่นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ตน ชอบหรือสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการใฝ่รู้ เกิดความรู้สึกลึกซึ้ง ทำลาย มีความต้องการในการศึกษาค้นคว้าและกล้าแสดง ความสามารถตามศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังส่งเสริมในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ร่วมกับผู้อื่น เช่น ระหว่างนักเรียนกับครู และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกัน และ กัน เกิดความเข้าใจและยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้นักเรียนรู้สึกมีความสุข และสนุกกับการเรียน โดยการ จัด กิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือก ทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความถนัดความสามารถ ความสนใจของตนเอง ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความ กระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ครูให้ความสำคัญแก่ นักเรียนในเป็นรายบุคคล เชื้อมั่น และเคารพในความคิดเห็น ความเชื่อและความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน มุ่งให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกัน โดยมีความเชื่อมั่นนักเรียนทุกคนมี ความสามารถในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมนักเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ และมีลักษณะนิสัย ในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเน้นกระบวนการการประเมินตนเอง ซึ่งจากเดิมครู เป็นผู้ประเมินฝ่ายเดียว ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจ

ตนเองได้ชัดเจนขึ้น รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง และพร้อมที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริงและอาจใช้แฟ้มสะสมผลงานหรือรูปแบบการประเมินที่นักเรียนและครูร่วมกันออกแบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก จากการศึกษาพบว่า มีนักเรียนประมาณร้อยละ 95 ของโลก ได้รับผลกระทบด้านการศึกษาซึ่งถือเป็นการหยุดชะงักครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของการศึกษา (Engzell et al., 2021) เนื่องจากการออกประกาศให้หยุดเรียนปิดสถานศึกษา และปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบระบบทางไกล หรือการเรียนในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากโรงเรียนเป็นสังคมขนาดใหญ่ ส่งผลให้การมาอยู่รวมกันของนักเรียนและครูจำนวนมาก อาจกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ซึ่งเกิดผลกระทบในวงกว้างโดยเฉพาะกับกลุ่มนักเรียนเป็นเหตุให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ อารมณ์และสังคมต้องหยุดชะงัก ภาพรวมของบุคคลในสังคมเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ความเครียด ความเสียใจ ความสูญเสีย และอื่น ๆ รุนแรงขึ้น โดย Research Institute and Academic Services, Assumption University (2020) รายงานเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 พบว่า นักเรียนรู้สึกเครียดจากการเรียนออนไลน์ในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยสาเหตุที่ทำให้เครียด 3 อันดับแรก ได้แก่ ร้อยละ 52.8 การเรียนออนไลน์ทำให้ความตั้งใจและสมาธิต่อการเรียนลดน้อยลง รองลงมาร้อยละ 45.7 ความไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน และร้อยละ 31.4 วิชาบางวิชามีเนื้อหาที่ไม่เหมาะกับการเรียนการสอนออนไลน์ ในขณะที่สาเหตุที่ทำให้เครียดอื่น ๆ พบว่า ร้อยละ 29.0 การมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 25.3 ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอ และร้อยละ 22.6 เป็นภาระของผู้ปกครองในการดูแลการเรียนออนไลน์ของบุตรหลาน ปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักศึกษาไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สาเหตุหนึ่งมาจากการที่รูปแบบการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งครูและนักเรียนต้องร่วมกันดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนจากรูปแบบปกติสู่รูปแบบออนไลน์ หรือการศึกษาในระบบทางไกล ซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีมาช้านานจนเกิดภาวะสะสมปรากฏชัดเจนนยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาทางในระบบทางไกลไม่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ โดยจากผลสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในครัวเรือนข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2562 พบว่า ครัวเรือนที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีจำนวนมาก ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ ขณะที่ข้อมูลจากองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) พบว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมร้อยละ 25 จากดัชนีชี้วัด Economic, Social and Cultural Status หรือ ESCS โดยโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) มีนักเรียนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เพียงร้อยละ 61 เท่านั้น และนักเรียน 1 ใน 4 ยังไม่มีพื้นที่เงียบสงบสำหรับการเรียนหนังสือในบ้าน จากข้อจำกัดทางสถานะทางเศรษฐกิจครัวเรือน ส่งผลให้การเข้าถึงการศึกษาของนักเรียนลดลง นำไปสู่ปัญหาการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss) (Equitable Education Research Institute, 2022) ปัญหาเชิงคุณภาพ ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงต่อนักเรียน ทุกระดับชั้นจากการปิดโรงเรียน โดยจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า การปิดโรงเรียนทำให้การเรียนรู้ของเด็กลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1-2 ในการเปิดเรียนปกติ ส่งผลให้เกิดปัญหาการเรียนรู้ถดถอย ซึ่งเป็นภาวะของการเสียโอกาสในการเรียนรู้ที่มีผลทำให้ทักษะต่าง ๆ ที่เด็กควรจะได้รับพัฒนาตามช่วงวัย ส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านความสัมพันธ์ เนื่องจากเด็กบางรายอยู่บ้านจนชิน เมื่อต้องไปโรงเรียนอาจเกิดการกลัวการไปโรงเรียน นักเรียนขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ขาดการพัฒนาทักษะการเข้าสังคม และทักษะด้านวิชาการอ่าน การเขียน

การแก้ปัญหาดังกล่าวควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กยุคใหม่ควรมี เพราะจะทำให้เข้าใจ และสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเรื่องความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การรู้จักและเข้าใจ เหตุผลของการกระทำต่าง ๆ ทั้งของตัวเองและของผู้อื่น รวมถึง การเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และมีความพร้อมในการช่วยเหลือผู้อื่น การเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้กับนักเรียน ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งส่งเสริมและพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน ต้องสร้างรากฐานทางด้านจิตใจ สังคม และอารมณ์ให้มีความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันในตัวเอง สามารถใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ได้ รู้จักปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การส่งเสริมคุณลักษณะเหล่านี้ให้กับนักเรียนจึงเป็นการเตรียมพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับ สังคมพหุวัฒนธรรม ความแตกต่าง ความหลากหลาย และสามารถร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีบน พื้นฐานของความเข้าใจ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการนำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (SEL) มาใช้แก้ปัญหา การเรียนรู้ที่ถดถอย (Learning loss) ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการปิดโรงเรียนเป็นระยะเวลา 1-2 ปี จาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การทบทวนวรรณกรรม

ปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอย (Learning loss) ปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอยเป็นผลกระทบต่อนักเรียน โดยปกติ เราจะคุ้นเคยกับปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอยที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในช่วงปิดภาคเรียนอยู่บ้าง แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมามีผลกระทบต่อนักเรียนทุกระดับชั้น เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Abrams, 2022) รูปแบบการใช้ชีวิตหรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในสังคมที่เรียกว่า ความปกติแบบใหม่ (New normal) ทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก กิจกรรมต่าง ๆ ที่เคยทำในชีวิตประจำวัน เช่น การออกจากบ้านเพื่อไปทำงาน ไปเรียนหนังสือ หรือไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค กิจกรรมเหล่านั้นต้องปรับมาเป็นกิจกรรมที่ทำที่บ้านหรือเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์แทน หรือหากมีความจำเป็นต้องออกไปทำกิจกรรมด้านนอกก็ต้องสวมใส่หน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะหยิบจับ หรือสัมผัสสิ่งของหรือผู้คนก็ต้องหมั่นล้างมือเป็นเวลา 20 วินาที เช็ดมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหรือสเปรย์แอลกอฮอล์ รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่อยู่ในระบบออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการชื้อระบบซื้อขายสินค้า และบริการทางออนไลน์ การทำงานในระบบออนไลน์ และการเรียนออนไลน์ เป็นต้น (Thailand Institute of Occupational Safety and Health, 2021) สิ่งนี้เกิดเป็นวิถีใหม่ในการดำรงชีวิต หากจะพิจารณาในข้อดีของการปรับพฤติกรรมดังกล่าวอาจจะมองไปในแง่ของการประหยัดค่าเดินทาง หรือความสะดวกสบาย สามารถทำงานหรือเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา แต่เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า ภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ค่าอุปกรณ์สำหรับทำงานหรือเรียนออนไลน์ ค่าสาธารณูปโภค ค่าอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ ผลกระทบด้านพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของผู้คนในสังคม เช่น ปัญหาการจัดการตัวเอง การขาดความรับผิดชอบ ปัญหาการถูกกลั่นแกล้งรบกวนผ่านโลกไซเบอร์ (Cyber bullying) ส่งผลให้เกิดความเครียดสะสม จากรายงานการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าของศูนย์วิจัยและฝึกอบรมประสานงานเกี่ยวกับตัวชี้วัดโรคซึมเศร้า กรมสุขภาพจิต ในเดือน

สิงหาคม พ.ศ. 2565 ใช้ประชากรประจำปี พ.ศ. 2563 จาก HDC ในการคำนวณ พบว่า จากประชากรประจำปี พ.ศ. 2563 อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ทั้งประเทศจำนวน 50,249,400 คน มีจำนวนผู้ป่วยสะสมทั้งหมดที่ได้รับการวินิจฉัยและรักษาในจังหวัดจำนวน 1,218,053 คน(The Center for Research and Training coordinates Indicators on Depressive Disorders, Department of Mental Health, 2022)

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่นักเรียนควรจะได้รับพัฒนาตามช่วงวัย เช่น ทักษะการเข้าสังคม ทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้ผ่านมุมมองหรือทัศนคติที่แตกต่างของผู้คนในสังคม การเรียนรู้บนพื้นฐานความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรม การปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนขาดโอกาสที่จะค้นหาตัวเองและพัฒนาบุคลิกภาพในตนเอง เนื่องจากไม่ได้ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ไม่ได้สัมผัสบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ไม่มีเพื่อน ไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียนร่วมกัน ไม่มีโอกาสได้ออกไปนำเสนอหน้าชั้นเรียน ไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันหน้าเสาธง ขาดโอกาสในการแสดงความเป็นผู้นำ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนเกิดปัญหาการเรียนรู้ถดถอย เนื่องจากการเรียนออนไลน์หรือการเรียนในระบบทางไกล ไม่สามารถทำให้เด็ก ๆ ได้ฝึกฝนทักษะเหล่านั้นได้

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and emotional learning หรือ SEL) เป็นประเด็นที่การศึกษายุคใหม่ให้ความสำคัญนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ แม้แต่องค์กรระดับโลกอย่าง OECD และ UNESCO เองก็ยังเตรียมส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้แก่ นักเรียน ครู และชุมชน แนวคิดนี้เริ่มมีการกล่าวถึงบ่อยครั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ในประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญกันมากขึ้น แต่หากย้อนกลับไปถึงจุดเริ่มต้น แนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมได้มีการศึกษาวิจัย มานานเกือบ 3 ทศวรรษ โดยเกิดจากการรวมตัวกันของนักวิชาการต่างสาขาในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2537 มีผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) พัฒนาการของเด็ก สาธารณสุขศาสตร์ มาร่วมกันวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้เติบโตได้อย่างสมบูรณ์ในโรงเรียนและการใช้ชีวิตนอกโรงเรียน โดยการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมได้รับการนิยามจาก The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (2022) และ The Institute of Knowledge and Development for Children's Cognitive Systems (Brain) (2021). ว่าเป็นกระบวนการ ที่เด็กและผู้ใหญ่เข้าใจและจัดการกับอารมณ์ กำหนดและบรรลุเป้าหมายเชิงบวก มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์เชิงบวก และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมจึงเป็นทักษะที่จำเป็นและมีประโยชน์ต่อทุกคน ช่วยให้มีความสัมพันธ์ที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นเช่นเดียวกับการปลูกฝังทักษะอื่น ๆ ให้นักเรียน จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมอาจไม่ได้อยู่ที่หลักสูตรที่เข้มข้นในห้องเรียน แต่อยู่ที่ครู ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สนับสนุนที่จะต้องเข้าใจความสามารถทางด้านอารมณ์และสังคมของตัวเองเสียก่อน เพื่อที่จะสอนเรื่องเหล่านี้ให้กับนักเรียนได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยที่เผยแพร่โดย RAND ที่ทำขึ้นก่อนเกิดการระบาดของ COVID-19 พบว่า ครูร้อยละ 80 ต้องการให้มีการพัฒนาเชิงวิชาชีพในหลาย ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ความท้าทาย คือ จะทำอย่างไรให้เกิดการลงมือปฏิบัติจริง และจะพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้กับนักเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายได้อย่างไร (Prothero, 2020) ซึ่งการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่

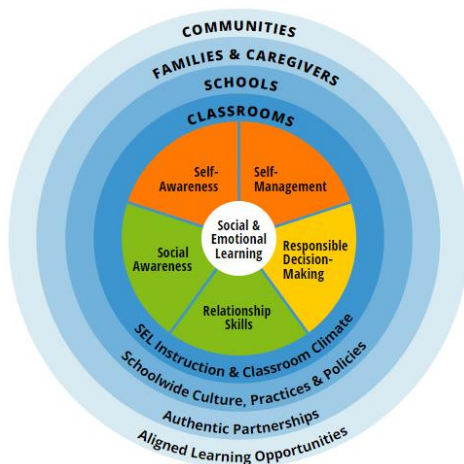
1. การตระหนักรู้ในตัวเอง (Self-awareness) คือ ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความคิดและค่านิยมของตนเอง และสามารถบอกได้ว่า ความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองนั้นคืออะไร ส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวเองอย่างไร รวมทั้งเข้าใจในข้อจำกัดของการควบคุมอารมณ์ตัวเอง มีความมั่นใจ และมองโลกในแง่ดี ซึ่งรวมถึงความสามารถในการรับรู้ จุดแข็งและข้อจำกัดของตัวเอง เช่น การเข้าใจในอัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะของบุคคลและสังคม การเข้าถึงในวัฒนธรรม และภาษาศาสตร์ การสื่อสารต่อตนเอง การเชื่อมโยงความรู้สึก ค่านิยม และความคิด การตรวจสอบอคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความคิดที่เติบโตขึ้น

2. การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ (Self-management) คือ ความสามารถในการจัดการอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายซึ่งรวมถึงความสามารถในการชะลอความพึงพอใจ การจัดการความเครียด ตลอดจนสามารถตั้งเป้าหมายและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ได้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เช่น การจัดการอารมณ์ของตนเอง การระบุและการใช้กลยุทธ์ในการจัดการความเครียด การแสดงวินัยในตนเองและแรงจูงใจในตนเอง การกำหนดเป้าหมายส่วนบุคคลและส่วนรวม การใช้ทักษะการวางแผนและการจัดระเบียบ แสดงความกล้าที่จะริเริ่ม แสดงให้เห็นถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและส่วนรวม

3. ความเข้าใจหรือตระหนักรู้ด้านสังคม (Social awareness) คือ ความสามารถในการเข้าใจมุมมองและเอาใจใส่ผู้อื่นรวมถึงจากภูมิหลังวัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงความสามารถในการรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ไม่ถูกเหยียดหยาม หรือดูหมิ่นผู้อื่น เข้าใจและยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเห็นข้อดีของผู้อื่น การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การห่วงใยความรู้สึกของผู้อื่น การแสดงความเคารพ ความเข้าใจในบรรทัดฐานทางสังคมที่หลากหลาย รวมถึงบรรทัดฐานที่ไม่ยุติธรรม การตระหนักถึงความต้องการและโอกาสตามสถานการณ์ การทำความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร

4. ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) คือ ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลและกลุ่มคน ซึ่งรวมถึงความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจน การรับฟังอย่างกระตือรือร้น การให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันมีทักษะในการเจรจาต่อรองเพื่อจัดการความขัดแย้ง ร้องขอและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น มีทักษะในการสื่อสาร รับฟังและเชื่อมประสาน อย่างเป็นมิตรและประนีประนอม เรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งในทีม และมีความเป็นผู้นำที่ดี เช่น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวก การแสดงให้เห็นถึงความสามารถทางวัฒนธรรม การฝึกการทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาาร่วมกัน การแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ การต่อต้านแรงกดดันทางสังคมเชิงลบ การแสดงความเป็นผู้นำในกลุ่ม การแสวงหาหรือเสนอการสนับสนุนและความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น และการยืนหยัดเพื่อสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

5. การรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจได้ (Responsible decision making) คือ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอย่างตั้งใจและสร้างสรรค์เกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคลและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงความสามารถในการพิจารณามาตรฐานทางจริยธรรมและโดยคำนึงถึงความปลอดภัย บรรทัดฐานทางสังคม รวมไปถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และพร้อมที่จะยอมรับและรับผิดชอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ เช่น การเรียนรู้วิธีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลหลังจากวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริง การระบุแนวทางแก้ไขปัญหาคำถามส่วนตัวและส่วนรวม การคาดการณ์และประเมินผลของการกระทำของตน การตระหนักว่าทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประโยชน์อย่างไรทั้งในและนอกโรงเรียน การสะท้อนถึงบทบาทของตน ๆ เป็นต้น



ภาพ 1 Interactive CASEL Wheel

(The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, 2022)

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ซึ่งศึกษาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมทั้งหมด 213 โรงเรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 270,034 คน พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ ทางอารมณ์และสังคมเป็นรายบุคคล ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ถึงร้อยละ 11 เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วม นักเรียนที่เข้าร่วมในหลักสูตรการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมีพฤติกรรมในห้องเรียนดีขึ้น ความสามารถในการจัดการความเครียด ภาวะซึมเศร้า และทัศนคติดีขึ้น รวมทั้ง การพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับความสม่ำเสมอระหว่างที่วิจัยอิสระซึ่งยืนยันว่าหลักสูตรการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ที่มีกระบวนการดำเนินการอย่างดีนั้น มีประโยชน์ในทางปฏิบัติของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม นักเรียนจำนวนร้อยละ 27 มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นเมื่อจบหลักสูตร และนักเรียนร้อยละ 24 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้นและระดับความทุกข์ที่ลดลง (Durlak et al., 2011)

อภิปรายผลการศึกษา

ปัญหาการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss) อันมีผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรงทั้งในด้านวิชาการ ด้านพัฒนาการ และด้านอารมณ์และสังคม เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าว เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาทั่วโลก ถึงแม้จะมีการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า การจัดการศึกษาทางไกลที่หลากหลายรูปแบบ (Remote learning) ก็ยังไม่ครอบคลุมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ ดังนั้นการนำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวจะทำให้นักเรียนสามารถกลับสู่ภาวะการเรียนรู้ในรูปแบบปกติได้ โดยควรจัดกิจกรรมและปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ในตัวเอง (Self-awareness) การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ (Self-management) ความเข้าใจหรือตระหนักรู้ด้านสังคม (Social awareness) การมีทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) และการรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจได้ (Responsible decision making) ซึ่งเมื่อนักเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าว นักเรียนจะสามารถลดภาวะความเครียด และความกดดันต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ยังเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมในเชิงบวก การรับรู้และเข้าใจเหตุผลของการกระทำต่าง ๆ มีความซื่อสัตย์ต่อตัวเองและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบในตัวเองสูงขึ้น ซึ่งลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว จะช่วยแก้ปัญหาพัฒนาการที่ขาดหายไปจากปัญหาการเรียนรู้ถดถอยได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง ชุมชน รวมไปถึงนโยบายของทางโรงเรียนควรนำการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมาแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ในโรงเรียน ผ่านการสะท้อนคิด ประสบการณ์ การแบ่งปัน และปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน และบริบทสังคมที่อยู่ ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันในห้องเรียน

ข้อสรุป

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน เป็นส่วนสำคัญของการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ กล่าวได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนควรจะต้องมีสำหรับการใช้ชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะการที่จะสามารถร่วมมือกันจากต่างพรมแดน ต่างภาษา ต่างประเทศได้ จำเป็นต้องมีความตระหนักรู้ในตนเอง ความเข้าใจในตัวเองและผู้อื่น และความรับผิดชอบ เนื่องจากสังคมในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคม ที่เน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นทักษะที่สำคัญมากในยุคนี้ นอกจากนี้การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมยังช่วยพัฒนาความเสมอภาคทางการศึกษา และความเป็นเลิศผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วนแล้ว ยังช่วยแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และช่วยให้สร้างพื้นที่ปลอดภัยได้ ดังนั้นจึงควรเร่งพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด การร่วมแบ่งปันประสบการณ์ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาโดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

References

- Abrams, K. (2022). *Learning losses from COVID-19 school closures could impoverish a whole generation* – UNESCO. <https://hgptv.com/learning-losses-from-covid-19-school-closures-could-impoverish-a-whole-generation-unesco/>
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>
- Engzell, P., Frey, A., & Verhagen, M. D. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(17), e2022376118. <https://www.pnas.org/doi/epdf/10.1073/pnas.2022376118>
- Equitable Education Research Institute. (2022). *Learning Loss*. <https://research.eef.or.th/learning-loss-en/> (in Thai)

- Prothero, A. (2020). *The secret to improving students' social-emotional skills? Start with the adults.* Education Week. <https://www.edweek.org/leadership/the-secret-to-improving-students-social-emotional-skills-start-with-the-adults/2020/10>
- Research Institute and Academic Services, Assumption University. (2020). *Online learning during COVID-19.* <https://iras.au.edu>. (in Thai)
- Thailand Institute of Occupational Safety and Health. (2021). *New normal, adaptation in Covid-19 situation.* <https://www.tosh.or.th/covid-19/index.php/new-normal> (in Thai)
- The Center for Research and Training coordinates Indicators on Depressive Disorders, Department of Mental Health. (2022). *Report on access to services for patients with depression, fiscal year 2022.* https://www.thaidepression.com/www/report/main_report/pdf/ahb-04-24-mix_HDC.pdf (in Thai)
- The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2022). *What Is the CASEL Framework? A framework creates a foundation for applying evidence-based SEL strategies to your community.* <https://casel.org/fundamentals-of-sel/what-is-the-casel-framework/>
- The Institute of Knowledge and Development for Children's Cognitive Systems (Brain). (2021). *SEL (Social and Emotional Learning) is the goal of your child's success.* <https://www.geniusalpha.com/post/sel-social-and-emotional-learning-ประต-แหง-ความสําเร-จของล-ก> (in Thai)